

מועצת גדולי התורה ועד לאנשי השומר הצעיר.

תמיד רציתי לדעת מה קורה כאשר יהודי רתי מאוד פוגש בחור רה שמצאתיחן בעיניו. איך הוא מתחיל איתה?

לא יודע מה קורה לאחרים. אני יכול לספר לך מה קרה לי. פשוט לא ישבתי בחיבוק ידיים — או נכון יותר להגיד ישבתי בחיבוק ידיים. ועוד איך! אבל לא ישבתי בחיבוק פה. והתחלתי להחזיר אותה בתשובה אלי.

לאשה מחד להינות ממין. מי שתאהבה בה כלי, אינו אלא אידיום

שדושה חודשים וכבר התרנה. זה לא מהר מדי?

המודיעין הבניברקי. שהייתי קשור אליו. עובד מהר.

המודיעין הבניברקי? מה, לא שמעת עליו? אדם הולך להתרחתן וצריך לברר אצל שני הצדדים מיהו מי. המודיעין בודק מה טיבה של מישפחה זו ומה טיבה של מישפחה זו. המודיעין עבד כליכך טוב עד כדי כך. שבאינפורי מציה שקיבלתי. ידעו להגיד לי מתי הדוד שלה הולך לבית-כנסת ובאיזה מסלול. ביררו עלי. ביררו עליה. אמרו טוב. אמרתי לאמא שלי אני מתארס עם רבקה והתשובה לא איחרה לבוא: "איזה מהן?" רבקה הודיעה להורים שלה. ונקבע מועד לאירוסין.

מה עושים באירוסין? שותים לחיים וקובעים מועד לחתונה. עושים קצת שמח ומניחים את אבן-הפינה לבניין. באירוסין שלי לכל אחד היה מה לומר. כל רב התחיל להספיד, דיברו ש'תתן היה בחור טוב, שהחתן היה בחור יקר. ואחריכך היתה החתונה. ובחתונה שני תלמידי-חכמים התחילו להתבדח על חשבון החתן והכלה כנהוג. התחילו להספיד את אבי הכלה. לספר בדיחות על חשבון החתונה. בלי זה אי-אפשר. ואצ' לנו. הדתיים. יש הרבה בדיחות על חשבון החתונה. ביחוד כאלה הקשורות בחברת קדישא.

ספר לי אחת. ברחובות בני-ברק הולכת ההלוכה עני קית. בראש ההלוכה הולך אחד עם כלב. ניגש אדם אל בעל הכלב ואומר לו: על שום מה התהלוכה, ומה קרה? עונה לו האיש: זוהי הלווייתה של החתונה שלי. הכלב נבח על החתונה והיא חספה שבץ ומתה. אומר לו האיש: תשאיל לי את הכלב ליומיים-שלושה. עונה לו בעל הכלב: לך לסוף התהלוכה. יש תור.

או שאדם חוזר מהלווייה של החתונה שלו. מגיע הביתה. נופל לו בלוק על הראש. והוא אומר: מה. כבר הגעת למעלה?

זה לא נוגד דין תורה, להת' ברה על חשבון ההורים? כולם דין כיבוד אב ואם אינו תופס כאן? להתבדח זה דבר אחד, וכבוד זה דבר אחר. יש דין לשמח חתן וכלה. ראשי ישיבות שהיו בחתונה שלי. עשו מעגל ורקדו בלי סוף.

גם הנשים רקדו? הנשים רקדו לחוד.

לא בא לכם לפעמים לרקוד ביחד?

או בא. יש הבדל בין מה שבא ומה שעושים. את. זאת היתה חתונה! כל ה מאפיה הבני-ברקית היתה בחתונה.

לפעמים אני חושבת שאתם נוהגים להשיא את בניכם ובנותיכם בגיל צעיר מדי. בדרך-כלל אין הם מכירים זה את זה, בוודאי ובוודאי שלא היו מעולם בחדר אחד ללא אנשים אחרים. הנהנה תם מקם החופה, תמה חגיגת החתונה, ושני ילדים בני 11—18 נשארים לבד. מה הם עושים האחד עם ה' שני? זה בוודאי מפחיד את שני ה'.

הם מקבלים תדריך. כי כמו שאת אר מרת. הם בסך הכל תינוקות שלא טעמו טעם חטא. האמא מסבירה לללה. ואחד

החברים הנשואים של החתן לוקח אותו הצידה.

מה מסבירים להם?

לה לעשות, איך להתנהג כמו בני-אדם.

לך הסבירו?

כשבאו להסביר לי עידכנתי אותם בי כמה פרטים.

האם יש הוראות להתנהגות בליל החתונה?

יש הוראות בהלכה. צריך לפתוח שולחן

לא חייבים לעשות אהבה בלילה החתונה. צריך לנהוג סבני אדם, ולא כחיה, ולהתחשב ברגשות הכלה.

ערוך ולהתנהג כמו בני-אדם. חוץ מזה שהחתן-כלה צמים במשך כל יום החתונה. כי זה יום כיפורים בשבילם. ביום החתונה הולך החתן בלוויית חבריו. אחרי שנפרד מהרווקות. ובעל מוסף שוטף אותם במשך שלוש שעות איך צריך להתנהג. איך צריך להתייחס לאשה. הוא שוטף אותו בפרטים כמו לא יקרה לך שום דבר אם תרחץ כלים. אל תזרוק גרביים. אשתך לא צריכה לרוץ אחרי הבגדים המלוכלכים שלך. לא יזיק לך להוריד את הפה. יש ספר הנקרא סוגה בשושים, ובו יש תד' רין לחתן איך לנהוג בכלתו.

מה קורה אם הכלה מבוהלת עד מוות ואינה רוצה לעשות אה' בה בליל החתונה?

טבעי שגם החתן וגם הכלה עייפים ומותשים. החתן לוחץ ידיים כמו קסינג'ר. או אם היא עייפה? אתה צריך לדעת שאתה לא חיה. אתה צריך לנהוג כבני-אדם ו' להתחשב ברגשות אשתך החדשה.

יש לי שאנה המעסיקה חיי דוניים רבים. זה נכון שיהודים חרדיים מקיימים יחסים בין הרך סדין? אגדה מצוה מהאצבע. אותי היה מעניין לראות את אותו סדין. הרי זה נוגד את הטבע. ותורה ניתנה לבני-אדם ולא ל' מלאכים. יש דין של מותר ואסור לקיים יחסים לפי ימי המחזור של האשה. אבל אגדת הסדין זה קישקוש.

דוח. צריך לבנות מוצק. לכן יש את המור דיעין של בני-ברק.

מה דעתך על אופנת החזרה בתשובה כבוחמה?

טבעי. טבעי שאדם שהגיע לסוף מחפש משהו. ותורתנו היא תורת חיים. וטבעי שאינטלקטואל חוזר בתשובה. כי בוק לא מסוגל. האינטלקטואל הוא אדם חושב. ואני שמח על זה. אני לא רוצה מטומטמים כבעל-יתשובה.

כוא נחזור לאגודת-ישראל.

הגידושין אינם המצאה של החילוניים. זוהי המצאה של החזרה

מדוע אתה שונא אותם כליכך? אני נלחם נגד כפייה. הגורמת לאדם לשנוא את הדת. כרגע מסמלת בעיני אגודת-ישראל את השינאה הזו.

ומה עם נטורי-קרתא, ועם הטרור שהם משלטים בירושלים?

לו אגודת ישראל היתה באה באותה צ'רה כנה. לשם שמיים. הייתי מתייחס אליה אחרת. לא שאני מזדהה עם נטורי-קרתא. אבל אני מעריך את האמת שלהם.

אתה מעריך את זה שהם זורקים אכנים כשבת?

יש הבדל בין כוונה ומעשה. אני מודה שמעשיהם מנוגדים להלכה. אסור לזרוק אבן. בוודאי שלא כשבת. ובכלל. כל אדם המרים יד על חברו נקרא רשע. אני סולד מההתנהגות הזו. מהצד השני. אני מכיר אישית את הפנימיות של האנשים האלה. אני מעריך את מידת החסד שיש להם האחד כלפי השני.

רק האחד כלפי השני, מעזים לא כלפי מישהו שנמצא מחוץ לקהלים.

לא נכון. יש להם הרבה מאוד פעולות-חסד כלפי חילוניים. לפני כמה שבועות נאספו חמישים אלף דולר להצלת ילד מ'מוסררה. שהיה זקוק לניתוח מחד-עצמות. האנשים האלה חיים באורח צנוע. הם אינם זקוקים לחשמל. למים זורמים. אצלם חינוך הילדים זה דבר ראשון.

חינוך לזרוק אכנים על שתי נשים זרות שביקרו בשכונתם? ילדים רדפו אחרי הצלמת ואחרי כאילו היינו מצורעות. ובאנו לבד שות כלבוש צנוע. את צודקת. זה פועל יוצא מהטרוריות הדתי.

יש עוד דבר המעסיק אותי מאוד בכל הנוגע לחברה הדתית. מעמד האשה. אתה ליברלי, ויחד עם זאת אתה רק בן על וכבר יש לך ארבעה ילדים. אשתך בת 24 וכבר עברה ארבע לידות. אחת אחרי השנייה, ועוד היד נסויה. כלום אין זה חוסר-התחשבות נר' ראי?

אחרי כל לידה של אשתי. אמא שלי אומרת לה: זה האחרון. אשתי משיבה לה: אחרון עד לפעם הבאה. אמא שלי אמרה לה: דחילק. מספיק. ואשתי אמרה לה: כמה ילדים יש לך? שנים. ומה היה קורה אילו היו לך 12 ילדים, שמונים נכדים ומאתיים נינים?

אני לא הייתי זוכרת את ה' שמות של כולם.

כן. אבל זה אושר. קל לך לומר שזה אושר. אתה לא יולד את 12 הילדים. אשתך ערשה את זה.

בלידה האחרונה של אשתי. אמר לה מנהל-המחלקה: איך את מרגישה? היא סבלה מכאבים איומים. השיבה לו אשתי: אענה לך אחרי הלידה. בא אליה הרופא אחרי הלידה ושאל: נו? אמרה לו אשתי: חסתכל על הבן. הוא לא שווה את זה? ובכל זאת, מדוע אין שוויק' זכויות בהלכה? מדוע מעמד ה' אשה כליכך נחות?

בהלכה יש שוויק'זכויות מלא לאשה. רק שכל מיני מטומטמים עיוותו את זה. (המשך בעמוד 80)

האם גם לאשה מותר ליהנות ממין?

אם מישתן רואה את האשה רק ככלי. הוא אידיום.

מדוע נהוג לכפות את ספרי התורה כאשר מקיימים יחסים?

בכל דבר אנו מנסים להכניס קדושה. גם בחיי המין יש קדושה. לא רק היצירה שנוצרת. אלא גם האיחוד הנעלה. גבר ואשה לפני החתונה הם רק חצי. השלמות באה כאשר הם מתחננים. היהדות רואה את חיייהמין בצורה נעלה מאוד. לכן יש בהם קדושה עצומה.

מה קורה אם הרבך לא טוב? לוקחים נייר-זכוכית ומורידים את הדבק. גם זה לא המצאה של חילונים. וזהי המ' צאה של התורה. אם שלום-בית לא הולך. למה ששניהם יסבלו?

אם הרבך כליכך פשוט, מדוע להיות אשה גרושה בחברה הדתית-חרדית זה פסיגמה לכל ה' חיים? לצערי יש עדיין בין הדתיים הרבה עמי ארצות. ומעמי ארצות אין מצפים לחוכמה.

חברה שלי שחזרה בתשובה והיתה אשה גרושה אמרה לי ש' אין לה סיכוי להינשא לתלמיד חכם כי דווקא גדולים בתורה מעדיפים להשיא את בניהם לבת' לה.

כל אבא מעדיף בתולה על פני אחת שהיו לה בעיות. אך אם הבעיות אינן בי

אגדת הסדין ומצוה מהאצבע. הרי זה נוגד את הטבע, וחזרה ניתנה לבני-אדם ולא למלאכים.

אשמתי. ודאי שיימצא לה חתן. יחד עם הדתית.

כולם חיים טוב או שעושים פשרות?

לא הייתי בחדר-המיטות של אף אחד. אולם חיי נישואין זו פשרה. זוג שלא רב בשנה הראשונה. אין בינו אהבה. הנישואין זה בניין. תלוי איך אתה בונה את היסוד